

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ імені О. Я. САВЧЕНКО
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ПАВЛА ТИЧІНИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ
ПСИХОДИДАКТИКИ імені Я. А. КОМЕНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
БРЕСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРДУ імені О. С. ПУШКІНА (БІЛОРУСЬ)
ВИЩА ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ імені Я. А. КОМЕНСЬКОГО У М. ЛЕШНО (ПОЛЬЩА)
ДЗО «ГРОДНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ» (БІЛОРУСЬ)
ПУБЛІЧНИЙ ІНСТИТУТ «ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОСВІТИ» (ЛИТВА)
ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДОРΟΣЛИХ (ЛИТВА)

***ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ПСИХОДИДАКТИКИ
ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО***

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБДАРОВАНОСТІ
ОСОБИСТОСТІ**

Випуск 1 (24)

Матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 20–21 травня 2021 року)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
© Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Осадченко Інна – д. пед. н., професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Демченко Ірина – д. пед. н., проф., проф. кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Івлева Надія – к. пед. н., доц. Казахського національного педагогічного університету імені Абая.

Коберник Олександр – д. пед. н., проф., зав. кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кравченко Оксана – д. пед. н., проф., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Лякішева Анна – д. пед. н., проф. кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Максимук Лариса – к. пед. н., доц. кафедри іноземних мов Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна.

Сергейко Світлана – к. пед. н., доц., ректор ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

Тарантей Віктор – д. пед. н., проф., зав. каф. педагогіки та соціальної роботи ДЗ «Гродненський державний університет імені Янки Купали».

Тарантей Лариса – к. пед. н., доц., декан ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Штефан Людмила – д. пед. н., проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.

Данилюк Оксана – к. філол. н., доц. кафедри теорії та методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР:

Пишина Наталія – лаборант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку вченими радами факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 16 від 03.06.2021 р.) та факультету дошкільної та спеціальної освіти (протокол № 11 від 26.05.2021 р.) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Мова видання: українська, російська, польська, англійська, китайська

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB №19704 – 9504P від 21.12.2012 р.

Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. В53 Вип. 2(22): *Сучасні проблеми обдарованості особистості*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 20–21 трав. 2021 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Демченко І., Івлева Н. [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. 148 с.

До збірника увійшли матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми обдарованості особистості». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямам роботи конференції: історичні, порівняльні аспекти та методологія дослідження проблеми обдарованості особистості; дидактичне, виховне та психологічне забезпечення формування обдарованої особистості у закладах дошкільної, загальної середньої, вищої та післядипломної освіти на засадах традиційного, інклюзивного та інтегрованого підходів; сучасні педагогічні технології та діяльність соціально-психологічної служби у контексті формування обдарованої особистості; інклюзивний підхід до формування обдарованої особистості та інші напрями сучасних досліджень у контексті модернізації освітнього середовища.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
© Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ЗМІСТ

<i>Авраменко Дмитро, Авраменко Оксана.</i> Дослідження проблеми обдарованості особистості вітчизняними та закордонними науковцями	5
<i>Андрющенко Тетяна.</i> Інноваційна компетентність педагога – передумова розвитку обдарованості особистості	11
<i>Безлюдна Наталія.</i> Організація освітнього середовища розвитку інтелектуальної обдарованості учнів початкової школи	18
<i>Бойченко Валентина.</i> Умови формування педагогічного мислення майбутніх учителів у процесі професійної підготовки	23
<i>Бурак Валентина.</i> Професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в контексті реформи освіти та науки	28
<i>Бялик Оксана.</i> Портфоліо викладача закладу вищої освіти – об’єктивна необхідність сьогодення	33
<i>Вашуленко Оксана.</i> Сучасна технологія розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках літературного читання	36
<i>Габінська Алла (Габинская Алла).</i> Нові задачі освіти в епоху Постсучасності (Новые задачи образования в эпоху Постсовременности) ..	42
<i>Гаврилюк Світлана.</i> Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку	48
<i>Джалалов Я. С., Мамедов З. З., Абдуллаєв С. С. (Джалалов Я. С., Мамедов З. З., Абдуллаєв С. С.)</i> Дії борця, який атакує, при захисті від переворотів накатом у греко-римській боротьбі (Действия атакуемого борца при защите от переворотов накатом в греко-римской борьбе)	53
<i>Дудник Наталка.</i> Портфоліо як засіб формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти	57
<i>Дука Тетяна.</i> Розвиток інтелектуальної обдарованості дітей старшого дошкільного віку	62
<i>Журавко Тетяна.</i> Логічні блоки Дьенеша у математичному розвитку дошкільника	68
<i>Ищенко Людмила.</i> Розвиток дитячої обдарованості як психолого-педагогічна проблема	72
<i>Карнаух Леся.</i> Психолого-педагогічні засади розвитку дитячої обдарованості	77
<i>Кравчук Неля.</i> Проблеми діагностики дитячої обдарованості у закладах дошкільної освіти	83
<i>Кудла Марія.</i> Система цінностей як прояв власного ставлення особистості до оточуючого світу	89
<i>Павлова Тетяна.</i> Педагогічна підтримка обдарованості молодшого школяра	93
<i>Пархета Любов.</i> Методика проведення літературної дискусії	98
<i>Петрук Оксана.</i> Версифікація як засіб розвитку мовленнєвих здібностей учнів	103
<i>Підлипняк Ірина.</i> Проектна театралізована діяльність як засіб формування творчих здібностей дошкільників	107

Ремех Тетяна. Формування інноваційної особистості як завдання Нової української школи	112
Рябошанка Олександр, Рябошанка Ольга. Проблема формування читацької культури у дітей молодшого шкільного віку	118
Семчук Світлана. Вплив медіатехнологій на становлення особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти	124
Трофайла Наталія. Роль батьків у вихованні обдарованих дітей	130
Троян Сергій. Інтернет-обчислювальне середовище CoCalc як засіб підтримки інклюзивного навчання обдарованих студентів з фізико-математичних дисциплін	135
Шульга Альона, Білоус Олена. Проблема обдарованості дітей з особливими освітніми потребами	141

Рябошапка Олександр,
*студент 11 групи факультету іноземних мов,
студент 19 групи факультету інженерно-педагогічної освіти
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*
Науковий керівник: **Рябошапка Ольга,**
*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри психології
та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

Ryaboshapka Alexander,
*student of the 11th group of the Faculty of Foreign Languages,
student of the 19th group of the faculty of engineering and pedagogical education
Uman State Pedagogical Pavlo Tychyna University, Ukraine*
Scientific adviser: **Ryaboshapka Olga,**
*Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Psychology
and pedagogy of child development of Uman State Pedagogical University named
after Pavlo Tychyna, Ukraine*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

THE PROBLEM OF FORMING A READING CULTURE IN CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE

Abstract. The problem of forming a reading culture in the New Ukrainian School is mostly realized in the lessons of the language and literature industry in the process of an integrated course "Literacy" (reading) through weekly work with children's books. According to the State Standard of Primary General Education, the results of such work are children's interest and love for books and reading, the ability to perceive and evaluate textual information, to be interested in books, to choose literature to read.

Keywords: reading culture, book, primary school age, New Ukrainian school, language and literature branch, culture.

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в сучасному українському суспільстві, докорінно змінили орієнтації в галузі освіти на тлі утвердження гуманістичної парадигми. Нова освітня філософія визначила головну стратегію діяльності: спрямування освітнього процесу на формування духовного світу особистості, загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей і здібностей дитини. Все це актуалізує завдання

формування у молодого покоління, починаючи з перших років життя, споконвічних людських цінностей не лише як підґрунтя становлення окремої особистості, а й умови соціокультурного розвитку суспільства загалом.

Проблема формування та розвитку читацької культури зростаючого покоління в умовах науково-технічного прогресу є досить актуальною та потребує детального дослідження. Ще більшої значимості вона набуває в умовах реформування змісту освіти: імплементації Закону України «Про освіту», реалізації Концепції «Нова українська школа», упровадженні Державного стандарту початкової загальної освіти, створенні та затвердженні нового Базового компоненту дошкільної освіти. Модернізація змісту освіти орієнтована не лише на оновлення навчальних програм, що визначають та регулюють освітній процес, але й на зміну форм і методів навчання, збільшення викладацького інструментарію, мотивацію та активізацію діяльності дітей, формування в них життєво необхідних компетентностей.

Могутнім інструментом формування свідомості людини й виховання її душі завжди були художнє слово, книга, влучно названа В. Сухомлинським неминучим світочем, джерелом духовності, що супроводжувала людину протягом усього життя. Книгу як найвищу цінність, символ зв'язку з Духом сприймали ще Аристотель, Гегель, Кант, Конфуцій, Сократ, Г. Сковорода та ін. На жаль, у сучасному світі зміна пріоритетів, новітні інформаційні технології витіснили книгу до другорядних джерел інформації, що призвело до розриву традицій і, відповідно, – духовного збіднення суспільства. Книга втрачає не лише свою біографію, що складалася зазвичай кількома поколіннями родини, а й гідне місце серед засобів духовно-інтелектуального єднання людей.

Проблему використання художнього слова у вихованні й навчанні дітей достатньо глибоко й різнобічно досліджували суспільні діячі, письменники, просвітителі в різні історичні періоди (Г. Ващенко, К. Вентцель, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Л. Толстой, К. Ушинський та ін.). Усвідомлюючи надзвичайну роль книги у вихованні особистості, яка зростає, вони з особливою відповідальністю й вимогливістю ставилися до відбору текстів для дітей, наполягали на необхідності прищеплювати любов до читання з перших років життя. Педагогами й психологами проведено численні дослідження, пов'язані з виявленням

особливостей сприймання літературних творів (Т. Алієва, Л. Виготський, О. Запорожець, В. Кудрявцев, Г. Люблінська, О. Мелік-Пашаєв, Т. Рєпіна); удосконаленням методики роботи з книгою (М. Алексєєва, А. Виноградова, М. Коніна, Н. Карпінська, Л. Панкратова, О. Ушакова); формуванням художньо-мовленнєвої діяльності дітей (А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Гурович, Л. Таллер, С. Чемортан).

Велич художнього слова та його значення у вихованні дітей досліджували провідні діячі минулих століть та сучасності (Г. Ващенко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.). Розуміючи важливість художнього слова та книги як засобу його передачі, чималого значення педагога надавали вибору текстів для читання їх дітьми та наголошувати на необхідності привчати їх до читання з раннього віку.

Проте, дослідження щодо важливості художнього слова, яке передає книга, та особливістю здійснення морального виховання дітей в умовах закладів освіти на сучасному етапі модернізації змісту освіти потребує чималої уваги з позиції науковців, педагогічних працівників, батьків.

Сучасний світ надає пріоритету матеріальним цінностям, швидкоплинності та багатогранності. Наслідком чого є інтенсифікація психічних процесів у дитини, зокрема сприйняття навколишнього світу. Тому суперечним постає значущість книги у сучасному сьогоденні. Конкуренцію складають аудіо-, електронні книги, екранізація художніх творів, що спрощують процес сприймання інформації. Таким чином, унікальність книги стає суперечливою. Та її неповторність як засобу для духовного збагачення людини, джерело історичної істинності заперечити неможливо.

У сучасній системі освіти книги навчального змісту мають першочергове значення для дітей. Пізнавальні книги розподілені на просвітницькі (стаття, замітка, щоденник, огляд, нарис, спогади), науково-художні (оповідання, повість, п'єса, кіносценарій, казка, бібліографічний нарис, дорожні записки, комікси), довідкові (енциклопедія, довідник, словник, путівник, календар), ужитково-розвивальні (абетка, буквар-школярник, думайка, розуминка, читайлик, рахівничка, розвивальні ігри, практичний порадник, практичний посібник). Пізнавальна література спрямована на розвиток інтелектуальної сфери дитини, накопичення нею певних

знань. Її призначення в тому, щоб доступною мовою розповісти дитині про системність світу, його будову, причинно-наслідкові зв'язки, а також розкрити сутність наукових понять.

Сьогодні існує чимала кількість дитячої літератури, яка призначена для розваг: книжки-іграшки, книжки-забавлянки, книжки-картинки тощо. Така друкована продукція користується величезним попитом серед батьків. На такому призначенні книги наголошувала ще С. Русова, яка вважала, що книга для дитини має бути і розвагою, і засобом соціалізації, і допомагати у розвитку творчості.

Вимоги сучасного життя, педагогічної науки змушують постійно переглядати коло дитячого читання, доповнюючи його новими здобутками [1]. Науковці справедливо наголошують, що в репертуарі сучасної української дитячої книги переважають видання творів, написаних давно (Є. Огар). За даними автора, більша частина художньої української літератури є перекладною або перевиданою. Зазначаючи, що визнана класикою українська і світова література для дітей має високий духовно-психологічний розвивальний потенціал, дослідниця зауважує, що «сучасний світ надзвичайно стрімко змінюється, об'єктивно змінюючи світ дитинства. І сучасна дитяча книга, аби бути комунікативно ефективною, повинна на це реагувати» [2].

Книга для дітей із моменту своєї появи використовувалась для їхнього навчання та виховання. Проблема формування та розвитку читацької культури зростаючого покоління в умовах науково-технічного прогресу є досить актуальною та потребує детального дослідження.

Говорячи про читацьку культуру, варто зважати на неї як інструмент здійснення виховання зростаючого покоління. Зважаючи на розповсюдженість цифрових технологій та захоплення ними дітей, розвиток читацької культури набуває все більшого сенсу. На разі постає актуальною позиція Нової української школи у формуванні та розвитку у дітей любові до читання як процесу та розвитку читацької культури загалом.

Читацька культура виступає складовою загальної культури людини, яка здатна самостійно обирати цікаву для неї літературу, повноцінно сприймати прочитане. За твердженням О. Ісаєвої, «читацька культура – це сукупність знань, умінь та почуттів читача, які дозволяють йому повноцінно та самостійно засвоювати художню літературу» [3].

В умовах істотного зниження інтересу учнів до читання важливого значення у змісті інтегрованого курсу «Навчання грамоти» (читання) набуває робота з дитячою книжкою, яку рекомендується проводити щотижня. Відповідно до чинного Стандарту початкової загальної освіти ключовими результатами такої роботи є розвиток у дітей інтересу, любові до читання, вмінь сприймати перетворювати, оцінювати текстову інформацію у процесі усної взаємодії, вмінь за допомогою дорослих обирати дитячі книжки, пояснювати свій вибір, розвиток прогностичних вмінь орієнтовно визначати за обкладинкою, заголовком та ілюстраціями, про що йтиметься в дитячій книжці тощо [4].

Список використаних джерел:

1. Алексеева М. М., Яшина Б. И. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников : учеб. пособие для студентов высш. и сред. пед. учеб. заведений. 3-е изд., стер. Москва: Издат. центр «Академия», 2000. 400 с.
2. Огар Е. І. Сучасне дитяче книговидання: «хвороби» росту. *Учен. зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Сер. «Филология. Социальная коммуникация»*. Т. 21(60). 2008. № 1. С. 404 – 408.
3. Ісаєва О.О. Про основні парадигми шкільної літературної. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2011. № 1. С. 2-4.
4. Початкова освіта : Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі Типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колектив авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті; орієнтири для календарно-тематичного планування (1 клас НУШ). Київ: УОВЦ «Оріон», 2018. 160 с.

References:

1. Alekseeva, M. M., Yashyna B. Y. (2000). *Metodyka razvytyia rechy y obucheniya rodnomu yazyku doshkolnykov : ucheb. posobye dlia studentov vsssh. y sred. ped. ucheb. zavedenyi* [Methodology for the development of speech and teaching the native language of preschoolers: textbook. manual for students of higher. and Wednesday ped. study. establishments]. 3-e yzd., ster. Moscow: Yzdat. tsentr «Akademyia». 400 p. [in Russian].
2. Ohar, E. I. (2008). Suchasne dytiache knyhovydannia: «khvoroby» rostu. [Modern children's book publishing: "diseases" of growth] *Uchen. zap. Tavrych. nats. un-ta im. V. Y. Vernadskoho. Ser. «Fylolohyia. Sotsyalnaia kommunykatsyia»*. vol. 21(60). no. 1. pp. 404–408 [in Ukrainian].
3. Isayeva, O. O. (2011). Pro osnovni paradyhmy shkil'noyi literaturnoyi. [On the basic paradigms of school literature] *Vsesvitnya literatura v serednikh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny*. no. 1. pp. 2-4. [in Ukrainian].

4. Savchenko, O.YA. (ed.) (2018). *Pochatkova osvita : Metodichni rekomendatsiyi shchodo vykorystannya v osvitn'omu protsesi Typovoyi osvitn'oyi prohramy dlya 1 klasiv zakladiv zahal'noyi seredn'oyi osvity; typova osvitnya prohrama dlya zakladiv zahal'noyi seredn'oyi osvity; metodichni komentari providnykh naukovtsiv Instytutu pedahohiky NAPN Ukrayiny shchodo vprovadzhennya idey Novoyi ukrayins'koyi shkoly v pochatkoviy osviti; oriyentyry dlya kalendarno-tematychnoho planuvannya (1 klas NUSH)* [in Ukrainian].